

Referanser: KM 14/11, KM 08/16, SKR 5/15, SKR 36/15 og SKR 7/16, SKR 16/16, SKR 24/16, SKR 4/17, KR 34/17, KR 7/18

Arkivsak: 17/03913-5

Ordning for samisk kirkelig valg møte

Sammendrag

Saken er en oppfølging av KM 14/11 Strategiplan for samisk kirkeliv. Samisk kirkelig valg møte vil velge samiske representanter til bispedømmerådene i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer og nominere medlemmer til Samisk kirkeråd. De nominerte vil så bli formelt valgt av Kirkemøtet. Utgangspunktet til utredning om et samisk kirkelig valg møte i Den norske kirke er at elektorordningen for valg av samiske representanter ikke fungerte tilfredsstillende demokratisk eller praktisk. Behov for en ordning som erstatter denne har vært stor.

Valgmøtet vil også være en møteplass for samisk kirkeliv i Norge hvor både menighetsansatte, frivillige og andre kan treffes. Møtet kan gi uttalelser om saker som angår samisk kirkeliv.

Planen er at det kirkelige valg møtet skal opprettes til kirkevalgene i 2019.

Kirkerådet vedtok i KR 34/17 at det skal fremmes sak om Samisk kirkelig valg møte ved Kirkemøtet 2018. Samtidig ble det også bedt om at det blir utarbeidet forslag til regler for Samisk kirkelig valg møte på basis av anbefalingene fra Kirkerådet og vurderingene i saksfremlegget.

De foreslåtte retningslinjene følger de anbefalingene som er gitt, med intensjonen om at samisk kirkelig kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig i Den norske kirke. Valgmøtet vil også svare på samenes rett til selv- og medbestemmelse i valg av sine representanter til de styrende organer i Den norske kirke.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar at Samisk kirkelig valg møte skal opprettes fra og med Kirkevalget i 2019.
2. Kirkemøtet vedtar følgende regler for Samisk kirkelig valg møte:

Regler for Samisk kirkelig valg møte

Fastsatt av Kirkemøtet x. april 2018 med hjemmel i regler x. april 2018 nr. x for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet § X-X og kirkeloven § 23 annet ledd.

Kapittel 1. Formål, oppgaver, sammensetning mv.

§ 1-1. Valgmøtets formål

Samisk kirkelig valg møte er et representativt organ for samisk kirkeliv i Den norske kirke som skal bidra til å verne og fremme samisk kirkeliv.

§ 1-2. Valgmøtets oppgaver

Valgmøtet skal nominere følgende kandidater til Samisk kirkeråd:

- (a) Samisk kirkeråds leder med vararepresentant,
- (b) en nordsamisk representant i Samisk kirkeråd med personlig vararepresentant,
- (c) en lulesamisk representant i Samisk kirkeråd med personlig vararepresentant,
- (d) en sørsamisk representant i Samisk kirkeråd med personlig vararepresentant,
- (e) en representant fra de andre bispedømmene til Samisk kirkeråd med personlig vararepresentant.

Kirkemøtet foretar endelig valg av Samisk kirkeråd på bakgrunn av valg møtets nominasjon. Valgmøtet skal velge følgende samiske representanter til de to nordligste bispedømmerådene:

- (a) En nordsamisk representant med to vararepresentanter til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet.
- (b) En lulesamisk representant med to vararepresentanter til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet.

For øvrig gir valg møtet uttalelse når kirkelig myndighet ber om det eller når valg møtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 1-3. Valgmøtets sammensetning

Samisk kirkelig valg møte består av:

- (a) Samisk kirkeråds representanter,
 - (b) nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd,
 - (c) to delegater valgt av Samisk kirkeråds ungdomsutvalg,
 - (d) to delegater valgt av Saemien Åålmege/Samisk menighet i sørsamisk språkområde,
 - (e) to delegater oppnevnt fra hvert menighetsråd i forvaltningskommuner for samisk språk,
 - (f) to delegater oppnevnt av henholdsvis Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Nidaros bispedømmeråd, og
 - (g) en delegat oppnevnt av henholdsvis Møre bispedømmeråd, Hamar bispedømmeråd, Bjørgvin bispedømmeråd, Agder og Telemark bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd og Tunsberg bispedømmeråd.
- Dersom det er under ti delegater fra et av de tre språkområdene etter bokstav f), skal vedkommende bispedømmeråd oppnevne flere delegater slik at antallet fra hvert språkområde blir ti delegater.

Valgbar etter bokstav c) – g) er de som oppfyller følgende vilkår:

- a) har kirkelig stemmerett og

- b) oppfatter seg selv som same og som enten har samisk som hjemmespråk, eller har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk, eller
 - c) har annen tilknytning til samisk kirkeliv ut fra nærmere kriterier bestemt av Samisk kirkeråd
- Samisk kirkeråd avgjør i tvilstilfeller om en person oppfyller vilkårene for å være valgbar.

§ 1-4. Representasjon ved valg av samisk medlem til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Ved valg av nordsamisk medlem til Nord-Hålogaland bispedømmeråd deltar kun delegatene fra nordsamisk språkområde:

- a) nordsamisk representant i Samisk kirkeråd,
- b) samisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd,
- c) delegater fra menighetsråd i forvaltningsområdet for samisk språk i Nord-Hålogaland bispedømme,
- d) delegater oppnevnt av Nord-Hålogaland bispedømmeråd.

Ved valg av lulesamisk medlem til Sør-Hålogaland bispedømmeråd deltar kun delegatene fra lulesamisk språkområde:

- a) lulesamisk representant i Samisk kirkeråd,
- b) samisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd,
- c) delegater fra menighetsråd i forvaltningsområdet for samisk språk i Sør-Hålogaland bispedømme,
- d) delegater oppnevnt av Sør-Hålogaland bispedømmeråd.

§ 1-5. Forberedelse og møteinnkalling

Samisk kirkeråd forbereder de saker som skal behandles av Samisk kirkelig valg møte.

Valgmøtet avholdes innen 1. juli i valgåret for kirkelige valg. Tid og sted fastsettes av Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråd ved leder innkaller delegatene til Samisk kirkelig valg møte senest 5 uker før møtet. Sakliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. Samisk kirkeråd har det praktiske ansvaret for gjennomføring av møtet.

§ 1-6. Nominasjonskomité

Samisk kirkelig valg møte velger en nominasjonskomité med fem medlemmer og tilsvarende antall varamedlemmer blant møtets delegater med funksjonstid på fire år.

Nominasjonskomiteen foreslår kandidater til de valg og nominasjoner valg møtet skal foreta. Kandidatlistene skal settes opp i alfabetisk rekkefølge.

Kapittel 2. Forslag til kandidater

§ 2-1. Forslag til kandidater til Samisk kirkeråds leder

Samisk kirkeråd skal i god tid året før valget finner sted sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Den norske kirke om å komme med forslag på kandidater til Samisk kirkeråds leder.

§ 2-2 Forslag til kandidater til Samisk kirkeråd fra nordsamisk språkområde

Samisk kirkeråd skal i god tid året før valget finner sted sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Nord-Hålogaland bispedømme om å komme med forslag på kandidater til Samisk kirkeråd fra nordsamisk språkområde.

§ 2-3. Forslag til kandidater til Samisk kirkeråd fra lulesamisk språkområde

Samisk kirkeråd skal i god tid året før valget finner sted sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Sør-Hålogaland bispedømme med unntak av menigheter i sørsamisk språkområde om å komme med forslag på kandidater til Samisk kirkeråd fra lulesamisk språkområde.

§ 2-4. Forslag til kandidater til Samisk kirkeråd fra sørsamisk språkområde

Samisk kirkeråd skal i god tid året før valget finne sted sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Nidaros bispedømme, inkludert Saemien Åålmegeeraerie, og menighetsråd i de prostier i Sør-Hålogaland, Hamar og Møre bispedømmer som omfattes av sørsamisk språkområde om å komme med forslag på kandidater til Samisk kirkeråd fra sørsamisk språkområde.

§ 2-5. Forslag til kandidater til Samisk kirkeråd fra øvrige bispedømmer

Samisk kirkeråd skal i god tid året før valget finne sted sende en oppfordring til alle menighetsråd i Oslo bispedømme, Bjørgvin bispedømme, Agder og Telemark bispedømme, Borg bispedømme, Stavanger bispedømme og Tunsberg bispedømme, Møre bispedømme, med unntak av sørsamisk språkområde, og Hamar bispedømme, med unntak av sørsamisk språkområde, om å komme med forslag på kandidater til Samisk kirkeråd fra øvrige bispedømmer.

§ 2-6. Forslag til kandidater til samiske representanter i Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Sør-Hålogaland bispedømmeråd skal i god tid året før valget finne sted sende en oppfordring til samtlige menighetsråd om å komme med forslag på henholdsvis nordsamiske kandidater og lulesamiske kandidater til bispedømmerådet.

Kapittel 3. Nominasjon av kandidater til Samisk kirkeråd

§ 3-1. Nominasjonskomiteens forslag til nominasjon av kandidater til Samisk kirkeråd
Valgmøtets nominasjonskomité skal lage en alfabetisk liste med forslag på kandidater til Samisk kirkeråd som fremmes for valgmøtet. Listen skal inneholde følgende:

- a) forslag til en til tre kandidater til Samisk kirkeråds leder,
- b) forslag til to til fire kandidater til representant og vararepresentant fra nordsamisk språkområde,
- c) forslag til to til fire kandidater til representant og vararepresentant fra lulesamisk språkområde,
- d) forslag til to til fire kandidater til representant og vararepresentant fra sørsamisk språkområde,
- e) forslag til to til fire kandidater til representant og vararepresentant fra andre bispedømmer,
- f) forslag til en til to kandidater til vararepresentant for Samisk kirkeråds leder.

§ 3-2. Andre forslag fra valgmøtets delegater

Valgmøtets delegater kan fremme andre forslag til kandidater til Samisk kirkeråd.

§ 3-3. Nominasjon

Valgmøtet nominerer følgende kandidater til Samisk kirkeråd:

- a) en kandidat til Samisk kirkeråds leder,
- b) en kandidat til representant fra nordsamisk språkområde,
- c) en kandidat til representant fra lulesamisk språkområde,
- d) en kandidat fra sørsamisk språkområde,
- e) en kandidat fra Møre, Hamar, Bjørgvin, Agder og Telemark, Oslo, Borg, Stavanger og Tunsberg bispedømmer.

For bokstavene a) til e) nominerer valgmøtet et tilsvarende antall kandidater til personlige vararepresentanter.

Nominasjonen fattes ved alminnelig flertall og oversendes Kirkemøtet.

Kapittel 4. Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 4-1. Nominasjon av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgmøtets nominasjonskomité legger på bakgrunn av innkomne forslag frem fem kandidater til nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd i alfabetisk rekkefølge.

Valgmøtets delegater fra nordsamisk språkområde, jf. § 1-4 første ledd, kan fremme forslag på andre kandidater i møtet.

§ 4-2. Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet
Valgmøtets delegater fra nordsamisk språkområde, jf. § 1-4 første ledd, velger med alminnelig flertall nordsamisk representant og to nordsamiske vararepresentanter til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet.

§ 4-3. Nominasjon av lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgmøtets nominasjonskomité legger på bakgrunn av innkomne forslag frem fem kandidater til lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd i alfabetisk rekkefølge.

Valgmøtets delegater fra lulesamisk språkområde, jf. § 1-4 annet ledd, kan fremme forslag på andre kandidater i møtet.

§ 4-4. Valg av lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet
Valgmøtets delegater fra lulesamisk språkområde, jf. § 1-4 annet ledd, velger med alminnelig flertall lulesamisk representant og to lulesamiske vararepresentanter til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Kapittel 5. Forskjellige bestemmelser

§ 5-1. Språk

Samisk kirkelig valgmøtes språk er samisk og norsk. Med samisk menes nord- lule- og sørsamisk.

§ 5-2. Mindre endringer, utfyllende bestemmelser og forretningsorden

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene. Samisk kirkeråd skal gis anledning til å uttale seg før endringene vedtas.

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å gi nærmere bestemmelser om utfylling av reglene. Samisk kirkeråd skal gis anledning til å uttale seg om eventuelle utfyllende bestemmelser. Valgmøtet fastsetter sin egen forretningsorden etter forslag fra Samisk kirkeråd.

3. Kirkemøtet vedtar følgende formulering til Samisk kirkeråds statutter:

§5

Rådet består av 7 representanter:

- a. 5 representanter valgt av Kirkemøtet.
- b. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.
- c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet.

Sør-, lule- og nord-samisk kirkeliv og Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer skal være representert i Samisk kirkeråd. En av representantene i rådet skal være bosatt i et av de øvrige bispedømmer.

Kirkemøtet velger representantene etter nominasjon fra Samisk valgmøte.

Representantene velges for fire år om gangen. For hver representant velges en vararepresentant.

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

Saksorientering

Bakgrunn

Som en del av demokratireformen i Den norske kirke ble det av Samisk kirkeråd i SKR 30/10 Regler for valg av representanter for samisk kirkeliv til Bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011 - (Demokratireformen) påpekt at innstillingen "Styrket demokrati for Den norske kirke" manglet en grunnleggende refleksjon omkring det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke. Det ble som konsekvens av denne kritikken opprettet en arbeidsgruppe med relevant kompetanse som skulle utrede bredden av spørsmål knyttet til det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke (Strategiplan for samisk kirkeliv, s.102-104).

Arbeidsgruppa sine forslag ble lagt til grunn i den videre behandlingen av demokrati i Den norske kirke, og et av forslagene arbeidsgruppa kom med var et eget møte for samer i Den norske kirke med arbeidstittel «samisk kirkemøte». Samisk kirkeråd og Kirkerådet fulgte punktene fra arbeidsgruppas arbeid og utarbeidet videre en forståelse av hvordan demokratiet for samer i Den norske kirke kunne være (SKR 16/10, KR 26/10, SKR 30/10, KR 39/10). Dette forslaget ble så videre fulgt opp av Kirkemøtet under behandlingen av Strategiplan for Samisk kirkeliv (KM 09/11), hvor et samisk kirkemøte ble skissert som en løsning på hvordan man kan styrke samisk-kirkelig demokrati. I skissen ble det antydnet en løsning som tok hensyn til både det urfolksrettslige og kirkerettslige, hvor det samiske kirkemøtet anses å være representativt for samer i Den norske kirke samtidig som de formelle valgene gjøres av Kirkemøtet. Sammensetningen og eventuelle andre funksjoner for et slikt møte ble også drøftet i strategiplanen. (Strategiplan for samisk kirkeliv, s.104). Det er tidligere i prosessen gått bort fra selve betegnelsen «samisk kirkemøte» fordi begrepet kirkemøte er knyttet til det øverste organet i Den norske kirke.

Kirkerådet gjorde følgende vedtak i KR 49/13 Regler for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte:

«Kirkerådet ber direktøren i samarbeid med Samisk kirkeråd utrede behovet for opprettelse av et valgmøte som avholdes hvert 4. år. Utredningen bør vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv og hvilke roller et slikt møte kan ha, blant annet for styrking av det samisk-kirkelige demokrati.»

Samisk kirkeråd startet på en utredning av det som senere har fått tittelen «Samisk kirkelig valgmøte». Det ble av Samisk kirkeråd vedtatt en behandlingsplan for planen i SKR 05/15 Skisse for utredning av Samisk kirkelig valgmøte til kirkelige valg 2019 hvor det ble skissert når det var mest hensiktsmessig at de ulike delene skulle utredes. Planen skulle sikre at dette ble forsvarlig utredet da det var flere mulige urfolksrettslige, kirkerettslige og valgtekniske aspekter med det samiske kirkelige valgmøtet. Det ble i prosessen lagt opp til en prosess hvor flere spørsmål skulle bli videre drøftet og er svart på gjennom flere omganger i Samisk kirkeråd. Følgende spørsmål ble behandlet i Samisk kirkeråd:

1. Hva er det prinsipielle grunnlaget for etablering av et samisk kirkelig valgmøte?
2. Hvilke kirkelige valg skal samisk valgmøte ha en rolle i forhold til og hvordan?
3. Hva blir valgmøtets eventuelle andre funksjoner?
4. Hva er anbefalt nominasjonsprosess for de valgene som skal foretas?
5. Hvordan skal valgmøtet sammensettes?
6. Hva blir prosessen for oppnevning/valg av delegatene til valgmøtet?
7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Saken har vært på høring hos kirkelige organer, andre kirkelige institusjoner og organer, utdanningsinstitusjoner, andre relevante organisasjoner og læstadianske menigheter i

Troms og Finnmark. 42 forskjellige enheter svarte på høringen. 12 instanser var imot eller stilte seg skeptiske til møtet, eller foreslo andre løsninger, av disse var det tre svar fra menigheter tilhørende samme fellestråd. Fem instanser ønsket ikke å avgi svar. 25 instanser svarte at de stiller seg positive til forslaget. Av de som var skeptiske kom flere med alternative løsninger som å beholde ordningene som i dag, eller opprette et eget samisk manntall for valg av samiske representanter.

Forholdet mellom Samisk kirkelig valg møte og Kirkemøtet.

Flere av høringene spør om hvordan forholdet mellom valg møtet og Kirkemøtet skal være. Presteforeningen sier «å etablere en struktur hvor SKR skal svare for et samisk «kirkemøte», vil kunne oppfattes som en utvikling av parallell struktur med Den norske kirkes styringsorganer.» Domprosten i Tromsø uttaler «Jeg støtter også vurderinger og anbefalingene som gjøres med tanke på forholdet mellom SKR og KM i disse valgene: høringsnotatet legger opp til at det fortsatt er KM som velger, -men med en helt annen prosess forut for KM-vedtaket.» Vardø menighetsråd sier at «Alle rådsmedlemmer i kirken bør velges på grunnlag av dåpens tilhørighet og på grunn av personlig engasjement i og det som kirken står for som kulturkirke og som folkekirke.»

Valgmøtets funksjoner

Kautokeino menighetsråd ønsker ikke å lage det som de kaller «samisk kirkemøte/valg møte», begrunnelsen er at «slike møter lett får en kirkepolitisk overtone som vil flytte fokus fra kirke og kristenliv til kirkepolitikk»

Kirkelig utdanningssenter nord legger vekt på at «et slikt valg møte også bør være en drøftingsarena for aktuelle kirkelige-, teologiske og samfunnsproblemer i det samiske samfunnet og ikke bare et forum for arbeid med samisk representasjon i Den norske kirke. Begge deler henger tett sammen og vil være viktig for det samiske demokratiet i Dnk». Det samme sier også Domprosten i Tromsø i sitt svar hvor det også legges vekt på at «kostnadene er store om man ser på SKV som et rent valg møte, men om man gir dette møtet en utvidet ramme, er det enkelt å begrunne møtets berettigelse: Om man skal velge å bygge opp noe, er det allmenn lærdom at man må satse for å få det til»

Presteforeningen på sin side ser at samiske kirkedager kan være et forum for det. «De samiske kirkedagene er allerede svært verdifulle for å styrke fellesskapet i de samiske kirkelige miljøene, og kan med fordel utvides til å sette konkrete saker og større politiske temaer på dagsorden».

Antall delegater

Saemien Åålmege (SÅ) sier at de vil fortsette den ordningen de har i dag med at samisk representant til Nidaros bispedømmeråd velges av (SÅ). Saemien Åålmege argumenterer også for at de skal ha hele menighetsrådet som delegater på møtet: «Med bakgrunn i at SÅ er den eneste samiske menigheten i den norske kirke og derfor har sitt hele og fulle fokus på samisk kirkelig liv, finner vi det naturlig at hele rådet (5 personer) kan delta på valg møtet. Vi mener vi ikke kan sammenlignes med to norske menigheter innenfor forvaltningsområdet for samisk språk og da få sende ut kun en delegat. I forhold til at norske menigheter og andre kirkelige enheter skal utse samiske representanter har vi ikke erfart at det er SÅ-medlemmer som blir valgt. Representantene fra disse enhetene vil verken ha mandat fra eller stå ansvarlige for SÅ, men sine lokale menigheter. Å anta at det er SÅ-medlemmer som blir valgt til delegater fra andre enheter utenfor det sørsamiske området, blir da feil begrunnelse til at SÅ skal sende kun 1 representant.» Prosten i Senja foreslår konkret å redusere antall delegater på møtet: Valg møtet skjer over to dager, Saemien Åålmege oppnevner 5 representanter, gruppen «delegat fra sogn i forvaltningsområdet» faller bort, Nord- og Sør-Hålogaland bispedømmer oppnevner en delegat hver. Indre-Finnmark prosti skal «som spesialordning oppnevne 4 representanter». Samisk delegat fra hvert prosti i det samiske bopsettingsområdet i øvrige bispedømmer bortfaller. Prosten i Senja ønsker å fortsatt beholde øvrige delegater. Det argumenteres med at antallet delegater blir redusert til ca. 40 og at dette gir en rimelig balanse mellom de forskjellige samiske områder. Sør-Hålogaland bispedømmeråd ønsker ikke at prostier skal kunne velge delegater. De ønsker heller at bispedømmerådene får ansvaret for å velge delegater til Samisk valg møte.

Arbeidsgruppa for samisk kirkelig liv i Sør-Hålogaland bispedømme ser også at valgene kan forenkles: «Nominasjonskomiteene til samisk representant til BDR og nominasjonskomiteen

for samisk valg møte må av praktiske grunner koordineres, slik at menighetsrådene skal ha en felles henvendelse å forholde seg til når de skal oppnevne forslag på samiske representanter. De må kunne diskutere hva slags navneforslag man har for å tenke helhetlig. Nominasjonskomiteen bør være den samme for SKR og BDRs samiske representant. Dette for å sikre helhetlig tenkning ifht sammensetning. Hele ordningen her må tenkes enklere og samordnes.» Et samisk kirkelig valgmanntall foreslås av Alta menighetsråd, Talvik menighetsråd og Oslo bispedømmeråd. Alta menighetsråd spør om det er mulig å koble det kirkelige manntallet med Sametingets valgmanntall.

Økonomi

På tidspunktet for utsendingen av høringsbrevet ble det lagt opp til en kostnad på 1,55 millioner for gjennomføringen av møtet, noe som senere har blitt nedskalert. Flere av høringsinstansene tar opp dette forholdet, Talvik menighetsråd mener at en ny ordning vil bli «tungvint, dyrt og lite demokratisk». Snåsa menighetsråd stiller også dette spørsmålet. Prosten i Senja legger opp til en konkret nedskalering av møtet. Samtidig er det flere av høringsinstansene som Domprosten i Tromsø som argumenterer for at kostnadene til møtet vil gjøre det mulig å la valg møtet ha flere funksjoner enn bare valg/nominering av kandidater.

Høringene ble sammenfattet og behandlet i Samisk kirkeråd i SKR 04/17, hvor Samisk kirkeråd fortsatt ønsket å arbeide videre med opprettelse av Samisk kirkelig valg møte, og ba sekretariatet om å tydeliggjøre møtets øvrige funksjoner og møtets budsjett. Samisk kirkeråd skalerte ned antall delegater ut fra tilbakemeldingene fra høringsinstansene. Dette påvirket de totale kostnadene til møtet i det endelige budsjettforslaget som ble framlagt. Saken ble behandlet av Samisk kirkeråd i sak SKR 19/17, og videre Kirkerådet i sak KR 34/17 med følgende vedtak:

1. Kirkerådet vedtar at det skal fremmes en sak for Kirkemøtet i 2018 om opprettelse av Samisk valg møte i 2019. Kirkerådet ber om at det utarbeides forslag til retningslinjer for Samisk valg møte på basis av anbefalingene fra Samisk kirkeråd og vurderingene i saksfremlegget.
2. Kirkerådet vil innarbeide kostnader til Samisk valg møte i budsjettforslag for kirkevalget 2019.
3. Kirkerådet anbefaler at man evaluerer Samisk valg møte etter Kirkevalgene i 2027.

Kirkerådet fattet vedtak om regler for Samisk kirkelig valg møte i KR 8/18.

Samisk valg møtes prinsipielle grunnlag

Den samiske dimensjonen i kirkedemokratiet har en urfolks- og minoritetspolitisk begrunnelse (Strategiplan for samisk kirkelig, kap. 5.17) i tillegg til de krav som stilles til Den norske kirkes struktur og organisering.

Grunnloven § 16 sier at Den norske kirke fortsatt skal være en evangelisk-luthersk folkekirke i Norge. Som evangelisk-luthersk folkekirke vises det til den historiske rolle Den norske kirke og kristendommen har hatt i samfunnet, den rollen kirken har i kraft av sin oppslutning og tilstedeværelse i alle lokalsamfunn og den rollen Den norske kirke spiller som kultur- og tradisjonsbærer. Som folkekirke skal Den norske kirke også involvere flest mulig av sine medlemmer i styring og ledelse av kirken. Det er derfor et viktig kjennetegn at Den norske kirke er demokratisk ledet på alle nivå, og at det blir lagt til rette for at flest mulig av medlemmene skal kunne delta i demokratiske prosesser.

I Prop 9 L (2016–2017) Endringer i lov om trdomssamfunn og ymist anna, og i Lov om tilskott til livssynssamfunn (om statstilskott til Den norske kyrkja til pensjonspremie og

eigenkapital), side 41 vises det til at Den norske kirke har andre krav enn andre tros- eller livssynssamfunn:

For Den norske kyrkja gjeld forvaltningslova, offentleglova, arkivlova og regelverket om offentlege innkjøp. Kyrkjelova legg strukturelle og organisatoriske bindingar på Den norske kyrkja (mellom anna med omsyn til valordningar) og stiller også visse krav til kyrkja sin aktivitet. Andre trus- og livssynssamfunn, eller tilsette i desse samfunna, er ikkje pålagt plikter som kan samanliknast med dette. I det heile er det til desse ikkje stilt liknande krav til organisasjon og struktur for å få statstilskott, eller krav om at samfunna eller dei tilsette der skal utføre særlege oppgåver.

Arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke er som nevnt begrunnet i samenes situasjon som urfolk i Norge. Grunnlovens § 108 slår fast at «*Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at den samiske folkegruppa kan tryggje og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.*» Samer som urfolk gis et særskilt vern som urfolk og minoritet med kollektiv rett til selv- og medbestemmelse i saker som angår dem selv.

Medbestemmelse handler om deltagelse og påvirkningsmulighet i beslutningsprosesser. I dag er det samisk medbestemmelse i kirkedemokratiet gjennom særskilt samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene, Kirkerådet og Kirkemøtet.

Selvbestemmelse forutsetter egne demokratiske organer der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv (KM 15/90 Handlingsprogram for samisk kirkeliv). Opprettelsen av Samisk kirkeråd og Saemien Áálmege er begrunnet med retten til selvbestemmelse for urfolk.

I Strategiplan for samisk kirkeliv er fire dimensjoner forutsatt for arbeidet med den samiske delen av kirkedemokratiet: (1) en demokratisk kultur, (2) soknet som grunnleggende organisatorisk enhet, (3) enkeltmedlemmers plass og innflytelse og (4) det samiske folkets rett til med- og selvbestemmelse. De tre første punktene er hentet fra dokumentet *Styrket demokrati for Den norske kirke* og gjelder for Den norske kirke som helhet. Dagens valg av samiske representanter og valg av Samisk kirkeråd vil oppfylle de tre første kriteriene, men i mindre grad det fjerde kriteriet om med – og selvbestemmelse. Opprettelse av et samisk kirkelig valgmøte vil bidra til at også det fjerde kriteriet oppfylles.

Samisk kirkelig valgmøtes rolle i kirkelige valg

Samisk kirkelig valgmøte er blitt utredet for to kirkelige valg: (1) valg av samiske representanter med 1. og 2. vara til de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet og (2) valg av medlemmer med vara til Samisk kirkeråd.

Kirkerådet foreslår at Samisk kirkelig valgmøte får myndighet til å velge frem samisk representant til bispedømmerådene i Nord- og Sør-Hålogaland bispedømme. Videre foreslås det at Samisk kirkelig valgmøte får myndighet til å nominere kandidater til Samisk kirkeråd.

Dagens ordning for valg av samiske representanter til bispedømmerådene i Nord-, Sør-Hålogaland og Nidaros

Valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene skjer i dag på to måter:

Samisk representant med vara til bispedømmerådene i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland blir stemt frem av ti elektorer i hvert bispedømme ved postvalg. Valget skjer samtidig med Kirkevalget. Elektorene blir valgt av Samisk kirkeråd. Nominasjonen av kandidater skjer av bispedømmerådernes nominasjonskomite for leke medlemmer.

Valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd har før fulgt samme prosess, med elektorer. Kirkerådet vedtok i sak KR 48/14 Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet, nye regler for valg av samisk representant til

Nidaros bispedømmeråd. Nominasjonskomiteen setter fortsatt opp kandidatliste, men elektorordningen er fjernet. I stedet stemmer Saemien Åålmege (Sørsamisk menighet) stemmeberettigede medlemmer frem samisk representant og vara til Nidaros bispedømmeråd (Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet). Dette valget skjer som postvalg samtidig med Kirkevalget.

Det har blitt vurdert om valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd også skal velges av valgmøtet. Kirkerådet har vurdert at dagens ordning med valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd fungerer godt. Det vil være lite hensiktsmessig å endre på denne ordningen på nåværende tidspunkt.

Fremtidig ordning for valg av samiske representanter til bispedømmerådene i Nord- og Sør-Hålogaland bispedømme

Før valget av samiske representantene til bispedømmerådene må det gjennomføres en nominasjonsprosess.

Nominasjonsordningene som gjaldt ved kirkevalget i 2015, vil bli endret før kirkevalget i 2019. Forslagene ligger tett opp mot dagens nominasjonsordninger, og må ta forbehold om at det kan bli behov for å endre på dette. Her peker vi spesielt på at dersom ordningen med nominasjonskomiteer i bispedømmene endres, så vil det også ha betydning for nomineringen av samiske kandidater til bispedømmerådene.

Valg av samiske medlemmer til bispedømmerådernes nominasjonskomiteer

Dagens ordning: De tre nordligste bispedømmerådene oppnevner medlemmene til nominasjonskomiteen, deriblant ett samisk medlem. Det samiske medlemmet foreslås av Samisk kirkeråd (jfr. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, §2-6 første ledd).

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer.

Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre nordsamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Bispedømmets nominasjonskomité for leke medlemmer lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem nordsamiske kandidater som sendes til bispedømmets valgråd.

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer. Bispedømmets valgråd sender listen til Samisk kirkelig valgmøte for endelig valg av nordsamisk representant med 2 vararepresentanter til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet. Fordi dette er et valg til et regionalt organ, så foreslås det at bare representantene som kommer fra Nord-Hålogaland bispedømme kan stemme ved dette valget.

Valg av lulesamiske kandidater til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre lulesamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Bispedømmets nominasjonskomité for leke medlemmer lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem kandidater som sendes til bispedømmets valgråd.

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer. Valgrådet sender listen til Samisk kirkelig valgmøte for endelig valg av samisk representant med 2 vararepresentanter til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet. Fordi dette er et valg til et regionalt organ, så foreslås det at bare representantene som kommer fra Sør-Hålogaland bispedømme kan stemme ved dette valget.

I nominasjonen av samiske representanter til de ulike vervene er det viktig at de generelle retningslinjer om at begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40% ivaretas. Det er også viktig å se til at også unge under 30 blir nominert til de ulike vervene.

Det anbefales som sagt at ordningen med valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet ikke endres.

Dagens ordning for valg av medlemmer til Samisk kirkeråd

Fem av Samisk kirkeråds sju medlemmer blir valgt av Kirkemøtet. I dag nominerer Kirkemøtets nominasjonskomité kandidater etter forslag fra de tre nordligste bispedømmene og Samisk kirkeråd. De resterende to blir oppnevnt eksternt av Bispemøtet og Sametinget. Det forutsettes at ordning med oppnevning av medlem fra Bispemøtet og Sametinget videreføres.

Fremtidig ordning for valg av medlemmer til Samisk kirkeråd

Kirkerådet går inn for at Samisk kirkelig valg møte får myndighet til å nominere medlemmer til Samisk kirkeråd. Lista med de nominerte sendes så til Kirkemøtet for endelig vedtak.

Forberedelser til valgmøtet

Dersom Samisk kirkelig valg møte opprettes må det også opprettes et forberedende organ for valgmøtet. Det organet skal være ansvarlig for å lede det administrative arbeidet før valgmøtet samt å sikre at gjennomføringen av valgene på valgmøtet skjer i henhold til vedtatt regelverk. Det foreslås at dette organet består av de 5 medlemmene i Samisk kirkeråd som velges av Kirkemøtet, det foreslås videre at dette skal følge retningslinjene for Kirkemøtets valgkomité så langt de passer.

Det må også gjøres et arbeid med innhenting av forslag til kandidater i forkant av valgmøtet. Det foreslås at det også dannes en nominasjonskomite som får i oppdrag å lage kandidatlistene til valgmøtet. Denne komiteen bør velges av Samisk kirkelig valg møte, men Samisk kirkeråd bør gis fullmakt til å supplere komiteen dersom det blir nødvendig mellom to møter. Det skal tilstrebes god aldersfordeling, lik kjønnsfordeling, kirkepolitisk og geografisk bredde ved oppnevningen. Det må utarbeides retningslinjer for nominasjonskomiteens arbeid, og at man så langt det passer bruker de samme retningslinjer som bispedømmerådene nominasjonskomiteer har. Medlemmer av Samisk kirkeråd foreslås å være utelukket fra å være representert i denne.

Nominasjon og valg av leder av Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité. Dagens praksis er at Samisk kirkeråd fremmer kandidater til valgkomiteen etter forslag fra menigheter i det samiske bosettingsområdet.¹

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i landet inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Nominasjon og valg av medlem fra nordsamisk språkområde til Samisk kirkeråd:

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nord-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i Nord-Hålogaland bispedømme inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk valg møte nominerer kandidat med personlig vararepresentant og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Nominasjon og valg av medlem fra lulesamisk språkområde til Samisk kirkeråd

¹ Jfr Sametingets definisjon, hele Norge og ned til sørgrensen av valgkrets 6, Åarjel-Saepmie, Åarjel-Saepmie veeljemegievlie /Sørsamisk valgkrets, Nettside: <https://www.sametinget.no/Valg/Valgordningen-og-valgkretsene>

Dagens ordning: Nominasjon av lulesamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i Sør-Hålogaland bispedømme, med unntak av de menighetene som fremmer forslag på kandidat fra sørsamisk språkområde, inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk valg møte nominerer kandidat med personlig vararepresentant og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Nominasjon og valg av medlem fra sørsamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av sørsamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nidaros bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i Nidaros bispedømme inkludert Saemien Åålmege og de prostier i Sør-Hålogaland, Hamar og Møre bispedømmer som omfattes av sørsamisk språkområde, inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidat med personlig vararepresentant og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Sørsamisk språkområde:

Etter dagens bispedømme- og prostigrenser er sørsamisk område følgende:

- Hele Nidaros bispedømme

- I Sør-Hålogaland bispedømme er Sør-Helgeland, Nord-Helgeland og Indre Helgeland prosti inkludert.

- I Hamar bispedømme er Nord-Østerdal prosti inkludert.

- I Møre bispedømme er Indre Nordmøre prosti inkludert.

Dette forslaget tar utgangspunkt i Sametingets definisjon av sørsamisk valgkrets, som er den eneste offentlige definisjonen av sørsamisk språkområde som finnes i Norge i dag. ²

Nominasjon og valg av medlem fra andre bispedømmer (dvs. sør for de tre nordligste bispedømmene) til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av samisk kandidat fra andre bispedømmer gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra bispedømmene sør for de tre nordligste bispedømmene. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter).

Ny ordning: Alle menigheter i de øvrige bispedømmene, med unntak av de menighetene som fremmer forslag på kandidat fra sørsamisk språkområde inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Kirkerådet foreslår at Nord-Østerdal prosti i Hamar bispedømme og Indre Nordmøre prosti i Møre bispedømme ikke blir med i nominasjonen av dette medlemmet siden de er med i nominasjonen av sørsamisk medlem til Samisk kirkeråd.

I Strategiplan for samisk kirkeliv er (Kap.5.17) er valg av medlemmer til Samisk kirkeråd og til de tre nordligste bispedømmene vurdert samordnet slik at disse tre (nord-, lule- og sør-) automatisk ble medlemmer av Samisk kirkeråd. Denne muligheten er drøftet, og man har

² Jfr. Sametingets valgordning: Nettside: <https://www.sametinget.no/Valg/Valgordningen-og-valgkretsene>

kommet frem til at det ikke var tilrådelig å slå sammen disse vervene (SKR 36/15). Arbeidsbyrden for den enkelte, og tydelig rollefordeling mellom sentralkirkelige og regionale organer gjør at det er mest hensiktsmessig at forskjellige personer velges til disse vervene.

Det har også blitt sett på om også valg av sørsamisk representant til Samisk kirkeråd burde blitt valgt av Saemien Åålmege's medlemmer. Det er vurdert som teknisk mulig, men det ville samtidig gjort det vanskeligere å definere valgmøtets status som noe som angikk alle samer i Den norske kirke noe som er viktig da Samisk kirkeråd er et sentralkirkelig organ. I tillegg ville muligheten for valg av sørsamiske medlemmer til Samisk kirkeråd vært avhengig av at man er medlem i Saemien Åålmege. I tillegg til Saemien Åålmege er det i dag tre sørsamiske menigheter som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk; Hattfjelldal, Røyrvik og Snåsa menigheter. Det innebærer at de menighetene gjennom sameloven er forpliktet å tilby kirkelige tjenester på sørsamisk språk. Samer som er med i disse menighetene må også få mulighet til å påvirke det samisk-kirkelige demokratiet selv om de ikke er medlemmer i Saemien Åålmege.

Representanter til valgmøtet – antall og representativitet

De som deltar på Samisk kirkelig valgmøte med stemmerett vil bli det sittende Samisk kirkeråd (7), to fra hver menighet i forvaltningsområdene for samisk språk (22)³, to fra Saemien Åålmege (2), de faste samiske bispedømmerådsmedlemmene (3)⁴, to representanter oppnevnt fra de tre nordligste bispedømmene (6), en representant fra hvert av de øvrige bispedømmer i Norge (8), og to fra Samisk kirkeråds ungdomsutvalg (2).

I forslaget til antall representanter på valgmøtet legges det til grunn så stor representativitet som mulig. Det er lagt til grunn fordelingen av representanter slik det er skissert i Strategiplan for Samisk kirkeliv. Man har da tatt utgangspunkt i de kommunene som er med i forvaltningsområdet for samisk språk, jf. sameloven. Menighetene i dette området er etter sameloven forpliktet å tilby kirkelige tjenester på samisk til befolkningen. Det at kommunen har valgt å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk er et også et uttrykk for at kommunen har en samisk befolkning og er et samisk område. Å bruke menighet som utgangspunkt er også i tråd med demokratireformens intensjoner om at lokale menigheter må få økt innflytelse i Den norske kirke.

En utfordring med å velge denne løsningen er at samiske bosetningsområder ikke følger menighets- eller bispedømmegrensene. Det kan innebære at menighet(er) fra en kommune får sende representanter, mens menigheter i nabokommunen hvor det også bor samer og som også er et tradisjonelt samisk område ikke får sende representanter. Derfor hadde bruk av prostier som utgangspunkt for utsendelse av representanter vært å foretrekke. Fordi prostinivået ikke har demokratiske organer ble det etter høringsrunden besluttet at man bruker menighetsnivået, men med flere representanter fra hver menighet. I tillegg skal bispedømmene også sende representanter for på den måten sikre at det også er mulig for samer utenfor forvaltningsområdet for samisk språk å delta på møtet som representanter med stemmerett.

Denne løsningen innebærer at antallet representanter fra de tre ulike samiske språkområdene; nord-, lule- og sørsamisk vil være forskjellige. Det er flest nordsamiske kommuner med i forvaltningsområdet for samiske språk, mens det bare er en kommune i det lulesamiske området som er med i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er viktig å være oppmerksom på at antallet representanter som skal stemme frem representantene til bispedømmerådene ikke bør bli færre enn dagens elektorer. Det vil si at antallet stemmeberettigede fra henholdsvis Sør- og Nord-Hålogaland ikke bør være under 10. Dersom det blir tilfellet, så skal bispedømmet sende flere representanter.

³ Forvaltningsområder for samisk språk pr 1. feb. 2018 av følgende kommuner: Nord-Hålogaland bispedømme: Kautokeino, Karasjok, Tana, Nesseby, Porsanger, Kåfjord og Lavangen. Sør-Hålogaland bispedømme: Tysfjord og Hattfjelldal. Nidaros bispedømme: Røyrvik og Snåsa.

⁴ Dette gjelder Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer

Tabellen viser fordeling av representanter som på valgmøtet vil kunne stemme frem representanter til Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmeråd:

Stemmeberettigede representanter på valgmøtet	Nord-Hålogaland bispedømme	Sør-Hålogaland bispedømme
Medlem i Samisk kirkeråd	1 (fra nordsamisk språkområde)	1 (fra lulesamisk språkområde)
Menighet i forvaltningsområdet (to pr menighet)	14	4
Samisk representant i bispedømmerådet	1	1
Oppnevnt av bispedømmet	2	2 (+2)
SUM	18	8 (10)

Som tabellen viser så vil det være 8 stemmeberettigede representanter som sendes fra Sør-Hålogaland bispedømme, og som kan stemme frem samisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd. Det vil med denne ordningen derfor være to færre enn med dagens elektorordning. For å rette på dette så får Sør-Hålogaland få sende 4 representanter, slik at antallet blir 10.

Det er viktig at menighetsråd og bispedømmeråd blir oppfordret til å sende representanter av begge kjønn, samt at de tilstreber at unge under 30 år også blir sendt som representanter til møtet.

I saksforberedelsene har forholdet mellom embete og råd vært vurdert. Alle demokratiske organer i kirken har representasjon både fra den ordinerte tjenesten og fra lekfolket. Fordi dette møtet ment å være et valgmøte som skal velge og nominere leke medlemmer så bør prester ikke kunne velges som representanter til dette møtet. I saken om Regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet blir forholdet mellom råd og embete behandlet, og denne behandlingen vil naturlig nok også få følger for Samisk valgmøte og de samiske vervene også.

Opprettelsen av dette møtet er nytt og vil måtte utvikle seg og finne sin form. Kirkerådet har vedtatt at valgmøtet skal evalueres etter en tid. Et av de spørsmålene man må se på i en slik evaluering er forholdet mellom råd og embete.

Valgbarhet til Samisk valgmøte og til verv i samisk kirkeliv

Et viktig spørsmål er hvem som skal være valgbar til Samisk kirkelig valgmøte. I dag er det et krav at samiske kandidater til bispedømmerådene skal stå i Sametingets valgmanntall, eller oppfylle kriteriene for å bli registrert. For å bli valgt som medlem i Samisk kirkeråd er det ikke samme krav.

Samelovens § 2-6: Alle som avgir erklæring om at de oppfatter seg selv som same, og som enten

a) har samisk som hjemmespråk, eller

b) har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk, eller

c) er barn av person som står eller har stått i Sametingets valgmanntall,

kan kreve seg innført i Sametingets valgmanntall

Saeminen Åålmege har også en definisjon av hvem som kan bli medlemmer av menigheten. Også i denne definisjonen kreves det et subjektivt kriterium (du må regne deg som same), men her er det ikke satt noe språkkrav, og her er det også åpent for at ikke samiske gifte, partnere eller samboere med samer kan bli medlem. I tillegg åpner det for at personer som har en annen tilknytning til sørsamisk kirkeliv kan bli medlem av menigheten. Et viktig moment her er at hele familier skal kunne være medlemmer av menigheten selv om ikke alle er samer.

*Forskrift om ordning for Saemien Åålmege § 6 Medlemskap og stemmerett
Medlem av Den norske kirke blir også medlem av den samiske menigheten i
sørsamisk språkområde hvis vedkommende blir registrert som medlem i Saemien
Åålmege og:*

- a) regner seg som same eller er gift, partner eller samboer med en same og er bosatt i sørsamisk språkområde eller*
- b) regner seg som sørsame eller er gift, partner eller samboer med en sørsame og er bosatt utenfor sørsamisk språkområde eller*
- c) har foreldre som er medlem i sørsamisk menighet eller*
- d) har annen tilknytning til sørsamisk kirkeliv ut fra nærmere kriterier bestemt av menighetsrådet.*

Det er en vesensforskjell i inkludering av mennesker inn i en menighet og inn i et politisk organ. Samisk kirkelig valg møte blir et kirkepolitisk organ som opprettes for å styrke samers selvbestemmelse i Den norske kirke. Det er viktig at flertallet av representantene til Samisk kirkelig valg møte er samer. Det anbefales derfor at man følger kriteriene som finnes i Sameloven for å kunne innskrive seg i Sametingets valgmanntall. Denne praksisen er allerede fastsatt i nominasjonen av samiske representanter til bispedømmerådene. I tillegg foreslår det at det åpnes for å inkludere andre som har eller har hatt et langvarig engasjement for samisk kirkeliv og/eller samfunn. Videre foreslås det at Samisk kirkeråd skal kunne fastsette hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en slik inkludering. Det foreslås også at Samisk kirkeråd i tvilstilfeller skal avgjøre om en person oppfyller vilkårene for valgbarhet. Med en slik løsning oppfylles de rettslige krav om urfolks rett til egendefinering, dvs at samer selv skal kunne definere hvem som tilhører dette folket.

Valgmøtets øvrige funksjoner

Målet for Strategiplanen for samisk kirkeliv er at samisk kirkeliv skal være *livskraftig og likeverdig*, og Samisk kirkeråds eksistens er begrunnet i at samer har rett til å forme sitt eget kirkeliv. For å sikre en forsvarlig utvikling av samisk kirkeliv i Den norske kirke må samisk representasjon være sikret i rådsstrukturen. Samtidig må det legges til rette for arenaer for utvikling av ulike kirkepolitiske områder som kan angå samisk kirkeliv.

Møtets øvrige funksjoner er sammenfattet i Strategiplan for samisk kirkeliv som at «et samisk kirkemøte kan videre utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv, og mellom de ulike regionene i samisk kirkeliv.» Strategiplanen sier videre at dette da kan fungere som en type representantskap for samisk kirkeliv.

Mens det samiske kirkelivet i Den norske kirke læremessig sammenfaller med resten av kirken, er det behov for å opprette og videreutvikle strukturer som ivaretar samiske kirkeliv. Det samiske kirkelige fellesskapet trenger å utvikles selv, og sammen med det øvrige kristne fellesskapet.

Samisk kirkeliv i Norge virker i første omgang gjennom menighetenes daglige åndelige omsorg for samisk kirkeliv. Dette støttes av den vigslede struktur, og videre av rådsstrukturen. Et slikt møte vil være en viktig arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og

veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv, og mellom de ulike regionene i samisk kirkeliv. Det vil være mulighet for delegater som representerer samer i Den norske kirke å melde om behov for satsningsområder, og ut fra det vil valg møtets representanter til kirkemøtet kunne melde videre til Kirkemøtet om hvilke prioriteringer som bør gjøres i og for det samiske kirkelivet. Strategiplanen sier at et slikt møte kan fungere som en type representantskap for samisk kirkeliv.

Samisk kirkeliv har historisk levd i dynamikk med ulike bevegelser med ulik tilnærming til Den norske kirke. De læstadianske bevegelsene har vært en viktig og stor del av menighetslivet flere steder i de to nordligste bispedømmene. I det sørsamiske språkområdet har frikirkelige bevegelser og samemisjonen innvirket på ulike måter. Samemisjonen har vært en betydelig aktør i det kristne livet i samiske områder, og er enda virksom noen steder. Dette har medført at samer fra ulike områder kan ha ulikt teologisk ståsted. Ulike teologiske ståsteder kan også føre til avstand mellom samer bosatt i ulike områder. Valg møtet vil kunne være en arena for dialog og samtale mellom ulike deler av samisk kirke- og menighetsliv i Norge. Dette vil være en åpen møteplass for kristne samer og andre i Norge, noe som er viktig for å fremme respekt, forståelse og toleranse for de ulikheter som finnes.

Utvikling av ulike politikkområder innenfor Den norske kirke vil også få en helt annen dynamikk når dette gjøres på en arena der representanter fra forskjellige områder møtes. Ulike deltagere fra forskjellige ulike områder kan lære av hverandre, for eksempel i fagområder som diakoni og trosopplæring.

Om reglene til Samisk kirkelig valg møte

Kapittel 1: Formål, oppgaver, sammensetning mv.

I formålsparagrafen slås det fast at valg møtet er et representativt organ for samisk kirkeliv i Den norske kirke, dette vil også si at valg møtet svarer til det vedtaket Kirkemøtet fattet for arbeidet med ny kirkelov og kirkeordning i sak KM 08/07. Her vedtok Kirkemøtet de prinsipielle føringene som fortsatt gjelder for arbeidet med ny kirkelov og kirkeordning. I vedtaket sier Kirkemøtet bl.a. at: Urfolksdimensjonen skal i varetas både i rammeloven og i kirkeordningen. Videre, under punkt 1.2.2 «Hovedprinsipper og føringer for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke», sier Kirkemøtet i punkt 16: «Kirken har et særskilt ansvar for å ivareta samisk kirkeliv som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke. Dette begrunnes i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke, samt i samenes status som urfolk i Norge.» I paragrafteksten har man landet på ordvalget «skal bidra til å verne og fremme samisk kirkeliv», da det dette valg møtet skal bidra til det helhetlige ansvaret hele Den norske kirke har for samisk kirkeliv. En slik formulering imøtekommer også Kirkemøtets ønsker for et slikt møte slik de uttrykte det i Strategiplan for samisk kirkeliv; «et samisk kirkemøte kan videre utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv, og mellom de ulike regionene i samisk kirkeliv.» I saksforberedelsene har man vurdert formuleringen som står i formålet til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet om at organet skal vekke og nære det åndelige liv. Siden dette møtet først og fremst har en kirkepolitisk funksjon, så er det bedre å henvise til det ansvaret som Kirkemøtet har for å verne og fremme samisk kirkeliv. Den setningen utelukker heller ikke at møtet skal ha sin oppmerksomhet på å vekke og nære det åndelige liv i møtets øvrige aktiviteter.

Valgbarhet:

I forslaget er valgbarhet definert som at en person som skal velges må ha kirkelig stemmerett og samisk tilknytning. Kravene til samisk tilknytning følger de sammen kravene som for Sametingets valgmannstall. Grunnen til det er at Samisk kirkelig valg møte blir et kirkepolitisk organ som opprettes for å styrke samers selvbestemmelse i Den norske kirke. Det er derfor viktig at flertallet av representantene til Samisk kirkelig valg møte er samer. Denne praksisen er allerede fastsatt i nominasjonen av samiske representanter til bispedømmerådene. I

tillegg foreslår det at det åpnes for å inkludere andre som har eller har hatt et langvarig engasjement for samisk kirkeliv og/eller samfunn. Som et ledd i selvbestemmelsen, så er det Samisk kirkeråd som fastsetter hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en slik inkludering, og som avgjør i tvilstilfeller.

Tidspunkt for møtet

I saksforberedelsene har man vurdert hva som er beste tidspunkt for valgmøtet. I utgangspunktet er fristen på 1. juli veldig tidlig. Det betyr at de samiske representantene til Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer blir valgt mange måneder før de andre representantene til bispedømmerådet. Grunnen til at sekretariatet likevel foreslår det er at dersom møtet holdes nærmere de andre kirkevalgene kan det føre til utfordringer for lokale menigheter å finne delegater som har anledning til å delta på møtet. Det er stor grunn til å tro at de som velges som delegater til møtet er mennesker som er engasjert i sin lokalkirke, og dermed også kan være engasjert i kirkevalget. Dersom møtet holdes etter kirkevalget, så vil det gå lang tid før man vet sammensetningen på de to nordligste bispedømmerådene, noe som også er uheldig. Sekretariatet har vurdert at det er bedre at de samiske representantene til Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmeråd velges tidligere, enn at man ikke får valgt et fulltallig bispedømmeråd på samme tid som de andre bispedømmene i forbindelse med Kirkevalgene.

Kapittel 2: Forslag til kandidater

Kapittelet forklarer hvordan nominasjon av kandidater til de ulike verv skal foregå. Grenser for bispedømmer samsvarer ikke med grenser for utbredelse av de ulike samisk språk. Derfor så omtaler reglene ulike samiske områder.

Nordsamisk språkområde sammenfaller i stor grad med Nord-Hålogaland bispedømmes grenser. Lulesamisk område ligger også innenfor Sør-Hålogaland bispedømme. Sørsamisk språkområde er stort i geografisk utstrekning og går over flere bispedømmer. I dag finnes det ingen offisiell definisjon av språkområdegrensene. I arbeidet med denne saken har man derfor brukt Sametingets definisjon av sørsamisk valgkrets som utgangspunkt for definisjon av sørsamisk språkområde. Etter dagens prostigrenser så strekker det sørsamiske området seg over disse prostiene: I Sør-Hålogaland bispedømme Sør-Helgeland, Nord-Helgeland og Indre Helgeland prosti. Hele Nidaros bispedømme. I Hamar bispedømme; Nord-Østerdal prosti og i Møre bispedømme Indre Nordmøre prosti. Fordi prostigrenser er administrative grenser som bispedømmene kan og skal kunne endre slik det er mest hensiktsmessig, så har man valgt å ikke definere de ulike områdene i disse reglene. I stedet foreslås det at Kirkerådet bør ha myndighet å definere språkområdet etter samråd med Samisk kirkeråd som beskrevet i § 5-2.

Kapittel 4 Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kapittelet beskriver nominasjon og valg av representanter til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet. Siden disse valgene er til to regionale organer, så er det beskrevet hvilke delegater som kan stemme frem disse to representantene. Dette fordi det bare er delegatene som kommer fra Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer som skal kunne stemme frem den samiske representanten til henholdsvis Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Valget til Nidaros bispedømmeråd skjer ved at medlemmene i Saemien Åalmege (sørsamisk menighet) stemmer frem representanten samtidige med menighetsrådsvalget. Regler for dette valget fremkommer i regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet og er derfor ikke er med i ordning for samisk kirkelig valgmøte.

Kapittel 5. Forskjellige bestemmelser

I kapitelet er det beskrevet at på møtet så kan de tre største samiske språkene brukes sammen med norsk.

Reglene gir Kirkemøtet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene. Det er foreslått at forretningsorden for møtet er noe som ikke regelfestes, men som møtet selv fastsetter.

1. Endring av Samisk kirkeråds statutter

Når Samisk valg møte opprettes så må også § 5 i Samisk kirkeråds statutter endres. Dagens § 5 lyder:

«§ 5 Rådet består av 7 representanter:

a. 5 representanter valgt av Kirkemøtet.

b. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.

c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet.

Sør-, lule- og nord-samisk kirkeliv og Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer skal være representert i Samisk kirkeråd. En av representantene i rådet skal være bosatt i et av de øvrige bispedømmer.

Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmeråd foreslår sine kandidater.

Samisk kirkeråd foreslår kandidater til rådet bosatt i et av de øvrige bispedømmer.

Representantene velges for fire år om gangen, med mulighet til gjenvalg en gang. For hver representant velges en vararepresentant.

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.»

Det foreslås at man endrer den delen av paragrafen som omhandler hvordan representantene velges. Det foreslås at man ikke endrer kravet om at ulike områder og ulike bispedømmer skal være representert. For en tid tilbake ble statuttene til Kirkerådet og Mellomkirkelig råd endret slik at det ikke lenger er begrenset hvor mange ganger samme person kan velges til Kirkerådet eller til Mellomkirkelig råd. Ved en inkurie ble ikke denne endringen gjort i statuttene til Samisk kirkeråd. Det foreslås derfor at setningsleddet «med mulighet for gjenvalg en gang.» nå fjernes fra § 5. Dermed vil mulighet for gjenvalg være det samme for medlemmer av Samisk kirkeråd som for medlemmer av Kirkerådet og Mellomkirkelig råd.

Forslag til ny § 5 blir som følger (endringen markert i kursiv):

«§ 5

Rådet består av 7 representanter:

a. 5 representanter valgt av Kirkemøtet.

b. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.

c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet.

Sør-, lule- og nord-samisk kirkeliv og Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer skal være representert i Samisk kirkeråd. En av representantene i rådet skal være bosatt i et av de øvrige bispedømmer.

Kirkemøtet velger rådet etter nominasjon fra Samisk kirkelig valg møte.

Representantene velges for fire år om gangen. For hver representant velges en vararepresentant.

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.»

I saksbehandlingen har man vurdert om hvorvidt § 6 også burde endres. Dagens § 6 lyder:

Kirkemøtet velger ved særskilt avstemning leder for en periode på to år. Leder kan gjenvelges. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år. Kirkemøtets valgkomité forbereder og gjennomfører valget av leder midt i perioden.

Lederen er medlem av Kirkemøtet.

Lederen møter fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Nestlederen er vararepresentant.

Det anbefales ikke at denne endres. Midt i perioden (etter 2 år), så velges både leder for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd på nytt. I de aller fleste tilfeller fortsetter

den valgte lederen som leder i ytterligere 2 år. Det er ikke aktuelt at man skal arrangere Samisk kirkelig valg møte annethvert år. Det vil også bli et veldig omfattende regime dersom man skal ha en egen samisk valgkomite for valget av Samisk kirkeråds leder midt i perioden.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utgiftene til å arrangere samisk kirkelig valg møte vil ligge på litt over 1,3 millioner kr. Forarbeid og gjennomføring av Samisk kirkelig valg møte vil kreve ekstra administrative ressurser i et kortere tidsrom (anslagsvis 3 mnd.), noe som vil føre til ekstra lønnsutgifter det året som kirkevalgene er. Siden dette møtet skjer som et ledd i valg av samiske representanter til Den norske kirkes folkevalgte organer, er det naturlig at utgiftene til et slikt møte dekkes av midler som Den norske kirke får til gjennomføringen av kirkevalgene.

Som vist til i saksutredningen, så har Den norske kirke andre krav enn andre tros- eller livssynssamfunn. Det har et spesielt ansvar for å ivareta samisk kirkelig liv på bakgrunn av sitt ansvar som folkekirke i Norge. Dette ansvaret har også Kirkemøtet uttrykt i behandlingen av KM 8/07 Grunnlovsforandring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke. I tillegg ligger det klare forpliktelser fra sentrale myndigheter til Den norske kirkes struktur og organisering som for eksempel med hensyn til valgordninger. Slike krav er ikke lagt til andre tros- eller livssynssamfunn. For at Den norske kirke skal kunne følge opp disse forpliktelsene så er det nødvendig at midler som Den norske kirke får til gjennomføringen av Kirkevalget også inkluderer midler til ivaretagelsen av de samiske-kirkelige demokratiske prosessene på en tilfredsstillende måte. Kirkerådet vedtok i sak 34/17 at de vil innarbeide kostnader til Samisk kirkelig valg møte i budsjettforslag for kirkevalget 2019.

Kirkedemokratiet er i endring. Opprettelsen av dette møtet er nytt og vil måtte utvikle seg og finne sin form. Derfor vil man evaluere dette møtet om noen år for å se på hvordan den fungerer sammen med de andre demokratiske prosessene som skjer i forbindelse med kirkevalgene.